

Per email: griffie@velsen.nl

Aan de Gemeenteraad van de Gemeente Velsen
Postbus 465
1970 AL IJmuiden

Betreft: Rekensom - Opvang asielzoekers op de lange termijn in de Gemeente Velsen

Datum: 5 april 2024

Geachte Raadsleden,

Deze brief is bedoeld als een constructieve bijdrage aan het openbare debat over de plannen voor opvang van asielzoekers op de langere termijn binnen de gemeente Velsen. Graag zetten wij de zaken op een rij om het in perspectief te plaatsen. Omwille van het overzicht laten we details over toepasselijke regelgeving achterwege. Het is inmiddels duidelijk geworden dat bouwen op de voorkeurs-locaties tegen alle gemeentelijke en provinciale ruimtelijke ordeningsbeleid ingaat (o.a. Structuurvisie, Groenstructuur plan, Bestemmingsplan, Omgevingsverordening provincie Noord-Holland).

Met bijna 400 donateurs is de Stichting een steeds sterkere vertegenwoordiging van Santpoort-Zuid aan het worden. Ook de kernen Haarlem-Noord, Bloemendaal-Noord en Santpoort-Noord tonen inmiddels interesse en sluiten zich bij ons aan.

Samenvatting van deze brief

1. Indien maximum 200 opvangplaatsen werkelijk een maximum is, dan is meer dan 1 locatie nodig om aan de taakstelling te voldoen.
2. Het locatieonderzoek heeft zoveel gebreken en inconsistenties dat het niet kan worden gebruikt.
3. Oplossingrichting: Duurzame opvang met draagvlak door meerdere kleinschalige locaties.

Raadsbesluit

De basis voor het proces wat nu loopt is het Raadsbesluit van 22-05-2023 (R23.023). Dat luidt als volgt:

“3) Voor de langere termijn, na 2024, het college opdracht te geven om te onderzoeken op welke locaties opvang op land duurzaam gerealiseerd kan worden. Hierbij in eerste instantie te zetten op de meest kansrijke locaties, zoals Handgraaf of sportpark de Elta, maar ook de mogelijkheden voor andere locaties in ogenschouw te houden voor het geval dat opvang op deze locaties niet voldoende of niet mogelijk blijkt te zijn”.

“Om de samenleving te betrekken bij het formuleren van succesfactoren, ideeën en zorgen voor opvang voor de langere termijn en dit tijdig aan de raad voor te leggen ter bespreking en besluitvorming.”

We benadrukken graag nogmaals dat wij het voornemen van de Gemeente Velsen voor het voldoen aan de taakstelling steunen. Die taakstelling (261 in 2023) is gewijzigd (377 in 2024) door instroom die we niet kunnen beïnvloeden. De prognoses zijn dat die stijgt. Punt van discussie is de manier waarop daaraan wordt voldaan en de locatiekeuze.

We volgen uiteraard het openbare debat en zien dat er genuanceerd en kritisch wordt nagedacht over dit dossier binnen de Raad. Tot op heden heeft dat echter niet geleid tot een aanpassing van het Raadsbesluit (R23.023).

Vragen door de CDA-fractie

Door de CDA-fractie zijn onzes inziens terecht vragen gesteld (zaak nr 1554755) of er niet naar meer dan één locatie moet worden gekeken. Enerzijds door toenemende aantallen, anderzijds vanwege de sterke wens in de samenleving tot kleinschaliger opvang. Die vragen zijn afwijzend beantwoord door het college omdat zij niet verwachten dat er duurzaam 377 plekken nodig zijn. Waar zij dat op baseert is niet duidelijk gemaakt. Verder zou – volgens het College – kleinschalige opvang financieel niet haalbaar zijn volgens de maatstaven van het COA. Wat die (meer)kosten zijn is niet bekend.

Verwachte aantallen asielzoekers en taakstelling

De Gemeente Velsen heeft 68.790 inwoners (bron: CBS). Als we de SES-WOA score meewegen en net als het Ministerie uitgaan van een benodigde capaciteit van 96.000 opvangplekken op 1-1-2025 dan moeten er de volgende aantallen worden opgevangen in de Gemeente Velsen.

2023: 261

2024: 377

2025: 523

Draagvlak

Als bewoners iets moeten kunnen vinden over de plannen van de Gemeente zal duidelijk moeten zijn wat die plannen concreet zijn. Daaraan ontbreekt het vooralsnog. Omdat het onduidelijk is ontstaat ruis. Dat betekent dat bewoners nu uitgaan van een permanent grootschalig AZC (in aantallen ca 10% van het aantal bewoners -3300- van Santpoort-Zuid). Verderop blijkt waarom.

Ondanks communicatie door de Gemeente is er nog steeds sprake van tegenstrijdige informatie. Dat wordt vermoedelijk veroorzaakt doordat de uitkomst van het voornemen al vaststaat en gelegenheidsargumenten moeten worden gevonden om de gewenste uitkomst te krijgen. Daardoor wijzigen die argumenten gaande het proces. Een plan van aanpak is op 17-11-2023 verschenen. Dat plan gaat over de organisatie van het project, niet over de inhoud. Op 17-11-2023 is ook de Participatieaanpak (Samenspel Velsen) verschenen. Dat

plan gaat over met wie en hoe in gesprek wordt gegaan en de organisatie van de participatie.

Op basis van de beschikbare informatie zijn de volgende scenario's nog mogelijk.

Scenario's

Scenario 1: Minimaal 200 permanent

In de bestuursovereenkomst tussen de Gemeente Velsen en het COA getekend op 21-12-2023 staat dat er sprake is van een minimumaantal van 200 asielzoekers. Dat moet begrepen worden in die zin dat er een ondergrens is om een AZC te gaan bouwen van 200. Daarmee wijkt het COA af van hun principe van 300 asielzoekers als ondergrens. In de laatste passage staat: als de Gemeente hierdoor niet voldoet aan de op dit moment gestelde taakstelling o.b.v. de Spreidingswet dan bepaalt de Gemeente hoe daarmee wordt omgegaan. Dat betekent: een hoger aantal.

Conclusie:

Geen bovengrens permanent

Scenario 2: Maximaal 200 permanent

De afspraak die is gemaakt (zie scenario 1) is naar de bewoners gebracht als een bovengrens. Echter dat is nergens vastgelegd op een wijze die handhaafbaar en afdwingbaar is. In de vraag en antwoordlijst uit de klankbordbijeenkomsten wordt de grens vermeld als een maximum van 200. In de beantwoording van de vragen van het CDA bij memo van 11-03-2024 door de portefeuillehouder is sprake van maximaal 200 opvangplekken. Er is nergens formeel vastgelegd dat dat zo is. Echter, als het wel zo mocht zijn dan is de vraag waar de overige aantallen worden ondergebracht. Dat wil zeggen de benodigde overige 177 plekken plus AMV'ers en plus statushouders. Het kan niet anders dat die op andere locaties moeten worden ondergebracht.

Conclusie:

Het is onduidelijk of er een bovengrens is voor permanente opvang en als die er al is dan is het ons niet gebleken dat die formeel is vastgelegd op een wijze die handhaafbaar en afdwingbaar is.

Noot: Permanent of tijdelijk

Het COA spreekt van permanent en langer dan 10 jaar. De Gemeente gaat soms uit van 10 jaar en noemt dat tijdelijk. In de reactie van Sweco voor het doen van vervolgonderzoeken van eind 2023 wordt het bijvoeglijk naamwoord "tijdelijk" tussen haakjes geplaatst: "(tijdelijk) AZC". In de online informatiebijeenkomst op 7 februari verklaarde de vertegenwoordiger van het COA (vestigingsmanager Velsen-Noord) dat het niet anders kan dan dat er, gelet op de investeringen, een permanente opvang voor 15-20 jaar komt "als je er iets moois van wilt maken". Het is ons verder niet duidelijk hoe Sweco tot een goed onderbouwd locatie-oordeel kan komen als uit de opdracht niet kan worden opgemaakt hoelang het beoogde AZC in stand gehouden dient te worden.

Scenario 3: Eén locatie

Het college houdt vast aan 1 locatie zijnde Handgraaf en/of De Elta. We missen nog een formele vaststelling dat het een van beiden is. 1 locatie is wat steeds is gecommuniceerd en blijkt ook uit de antwoorden op de vragen van de CDA-fractie. Dat betekent dat er geen bovengrens is en het permanent is (scenario 1). Het risico wat wij zien is dat het een opschaalbare locatie wordt. De toename van asielzoekers

zal daar in de toekomst opgevangen moeten worden. Als er plannen komen om asielopvang te combineren met spoedzoekers en starters op de woningmarkt wordt het nog moeilijker controleerbaar en handhaafbaar.

Conclusie:

1 locatie kan niet anders dan een opschaalbare locatie zijn. Onduidelijk of Handgraaf en De Elta als 1 locatie worden gezien. Indien dat het geval is, is het opschaalrisico nog groter.

Uitgangspunten Sweco onderzoek

Hoewel de opdrachtverstrekking aan Sweco niet gedeeld wordt en zelfs niet beschikbaar lijkt, ook niet na herhaaldelijke WOO verzoeken, gaan we ervan uit dat het locatieonderzoek plaatsvindt op basis van de oppervlakte criteria voor 250-300 opvangplekken. Uit niets blijkt dat het anders is. Met andere woorden het is niet aangepast naar 200 plekken. Belangrijk is ook dat een specifiek afwegingskader om keuzes te maken (een meetlat) ontbreekt. Wij kunnen ons overigens niet voorstellen dat er geen opdrachtverstrekking aan Sweco is.

Uit het memo "Locatieverkenning opvang lange termijn" van 12-09-2023 (onderzoek gestart in mei 2023) is af te leiden dat wel de volgende criteria worden gebruikt:

- a) Locatie en plaats (waar is het)
- b) Eigendom (van wie)
- c) Oppervlakte
 - a. 1000m² bebouwd + 4000m² overig – 0,5 ha (= 125-150 plekken)
 - b. 2000m² bebouwd + 13000 m² overig – 1,5 ha (=250-300 plekken)
- d) Beschikbaarheid. Locaties zonder plannen voor realisatie binnen 2 jaar en minimaal beschikbaar voor 5 jaar.

Voor zover bekend zijn dit de criteria. Er zijn geen andere criteria doorgegeven aan Sweco volgens informatie van projectleider dhr B. Loggers. Deze criteria kunnen dus worden gezien als het afwegingskader voor het onderzoek op basis waarvan conclusies worden getrokken. Bij de heer Loggers staat de vraag uit of er nog meer criteria zijn dan deze. Als daar geen antwoord op komt zijn dit de criteria.

Tot nu toe is duidelijk dat Sweco de lagere aantallen van 200 niet heeft meegenomen in haar onderzoek. Conform pag. 6 van 42 van het Sweco rapport wordt uitgegaan van 1,5 ha (15.000 m²) en 3 bouwlagen. Dat betekent 300 plekken. Dus criterium voor 125-150 (0,5 ha) worden NIET meegenomen.

Los daarvan zijn locaties waar concrete plannen zijn voor woningbouw zijn -achteraf, na het starten van het Sweco onderzoek- uitgesloten. Het is niet duidelijk waarom daar geen (tijdelijk) AZC kan worden gevestigd. Dit zijn reële alternatieven. Zelfs voor een permanent AZC.

De plancapaciteit voor de Gemeente Velsen is vastgesteld op 2100 woningen tot 2040 (Bron: <https://plan capaciteit.nl/kaart>) Tot 2040 zijn volgens bevolkingsprognoses van de Provincie NH slechts 1100 woningen nodig. Dit betekent dat ruim voldoende capaciteit beschikbaar is om te bouwen, bovendien zonder aantasting van het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL).

Volgens de fractievoorzitter van GroenLinks in het kader van de Omgevingsvisie Velsen kan dan ook meteen duurzaam worden gebouwd binnen de plancapaciteit en wordt tijdelijke bouw (containers etc.) voorkomen. Dat strookt ook met de beslissing van het College en de Raad om bijvoorbeeld de voetbalvereniging RKVV niet te verplaatsen en dus niet te herbouwen in BPL.

Het Sweco rapport hebben wij via WOO verkregen via de Provincie. De conclusies zijn vermeld maar zwartgelakt aangezien het nog een conceptversie zou betreffen. Wij hebben gemotiveerd bezwaar gemaakt tegen het zwartlakken bij de Provincie omdat de regels voor zwartlakken onzes inziens foutief zijn toegepast.

De feiten kunnen de conclusies niet dragen

In het rapport wordt aangestuurd op grote locaties niet zijnde -recent aangewezen- woningbouwbestemmingen (zoals Grote Buitendijk). Onze visie en verwachting is dat door de opzet van het onderzoek de gepresenteerde feiten de conclusies niet kunnen dragen. Zo wordt de locatie Grote Buitendijk buiten beschouwing gelaten terwijl maar een deel van de percelen als woningbouw is aangewezen én de percelen die wel bebouwd gaan worden staan pas in de periode 2031-2039 ingepland (zie monitor plancapaciteit van de provincie Noord-Holland <https://plancapaciteit.nl/kaart>). Dit soort zaken blijven (naar het lijkt bewust) onbenoemd.

Eigen locatieonderzoek

Mede om de hierboven genoemde redenen hebben we een eigen locatieonderzoek gestart waarin we alle daarvoor in aanmerking komende percelen objectief zullen toetsen aan de daarvoor geldende basiscriteria. Dus zowel voor 0,5 ha als 1,5 ha. We zijn echter van mening dat dit primair een taak is van de Gemeente.

In gebreke op WOO verzoeken

In het kader van een open overheid is het mogelijk WOO-verzoeken te doen. Helaas hebben wij dat in dit dossier herhaaldelijk moeten doen. In alle gevallen beantwoordt de Gemeente Velsen ingediende verzoeken niet, niet op tijd of niet volledig. In twee gevallen hebben burgers met steun van de Stichting beroep ingesteld bij de Rechtbank Haarlem sectie bestuursrecht. Die beroepen lopen nog. De Gemeente blijft dus serieus in gebreke op dit grondrecht van burgers.

Wegraken data

De recente ontwikkelingen met betrekking tot het wegraken van data over de periode oktober 2022 en november 2023 helpen daar in het geheel niet bij. Het betreft o.a. het wegraken van alle e-mail verkeer van de Projectleider (dhr van Dam) tijdens de doorlooptijd van het Sweco onderzoek. Hoewel we geen aanleiding hebben uit te gaan van opzet is dit zeer ernstig en maakt het vergoed onmogelijk de juistheid van de ondezoeksopzet te kunnen vaststellen. Het beperkt ons als inwoners van Santpoort-Zuid ernstig in onze

mogelijkheden tot het controleren, laat staan participeren in het gemeentelijk proces van totstandkoming van de locatiekeuze.

Dat alles doet er echter niet aan af dat de Gemeente haar verplichtingen moet nakomen. Wij zullen daarop blijven hameren en mogelijk kan dit ertoe leiden dat conclusies naar aanleiding van het onderzoek in opdracht van de Gemeente niet kunnen worden getrokken.

Tegenstrijdigheden en participatie

Zoals hierboven aangegeven kenmerkt dit dossier zich door tegenstrijdige informatie. De vraag is of dat opzet is of onkunde. In dit dossier is gekozen voor het betrekken van bewoners. Dat is op zich te waarderen. In de ogen van het College en de Raad is dit wellicht een van de grootste participatie trajecten. Het betrekken van bewoners was in eerste instantie niet het uitgangspunt.

Echter, participatie start met informatievoorziening. Die is er nu niet vooraf geweest en als er informatie is, is die tegenstrijdig of het gaat over het proces en de stappen. Het kan niet gaan over de invulling en randvoorwaarden van een locatie als die locatiekeuze niet transparant is en correct is uitgevoerd.

Het is voor bewoners niet mogelijk om zonder informatie te participeren. Ook niet als die participatie als “raadgevend” wordt betiteld. In de huidige opzet zijn de participatiebijeenkomsten niet meer dan eenzijdige informatiesessies.

We hebben daar middels een brief van Wieringa Advocaten in October 2023 aandacht voor gevraagd en gesteld waar participatie aan moet voldoen en welke rol en positie de Raad daarin kan en zou moeten spelen onder de Omgevingwet die op 1-1-2024 in werking is getreden. De Raad heeft besloten dat naast zich neer te leggen.

Duurzame opvang

In de beantwoording van vragen van het CDA waarom opvanglocaties van 100 plekken niet mogelijk zijn antwoordt het college dat dat alleen kan indien er al locaties beschikbaar zijn die direct in gebruik kunnen worden genomen. We hebben een inventarisatie gemaakt van alle vastgoed in bezit van de Gemeente en zijn van mening dat met wat creativiteit en leiderschap ook initiatieven met de private markt (via huur, aanpassing en herbestemming) kunnen worden ontwikkeld om vastgoed snel beschikbaar te maken.

Het college hanteert de aanname dat kleinschalige opvang tot meer preventie, toezicht op de openbare orde, inzet van politie etc. zal leiden. Wij zijn echter van mening dat het omgekeerde het geval kan zijn. Als opvang kan opgaan in de samenleving is er veel minder repressief toezicht nodig en zijn omwonenden veel meer bereid te helpen hetgeen tot minder kosten leidt.

Het debat in dit dossier heeft een korte horizon van 1 tot 2 jaar omdat niet verder vooruit kan worden gekeken m.b.t. verwachte instroom en taakstelling. Er is echter behoefte aan een structurele visie hoe om te gaan met opvang van asielzoekers op de lange termijn. Korte termijn oplossingen blijven tot controverses leiden met bewoners en dat bevordert het draagvlak en het vertrouwen in goed bestuur niet.

Pilots kleinschaligheid

Het COA start zelf kleinschalige pilots omdat, naar hun eigen mening, draagvlak in de samenleving voor grote opvanglocaties (>100) ontbreekt. Vluchtelingenwerk Nederland heeft onderzocht en vastgesteld dat locaties van max 50 plekken het meest succesvol zijn. Zowel voor de asielzoekers als voor de directe omgeving.

Het lijkt erop dat het college het voortouw neemt met het voldoen aan de taakstelling die in de toekomst kan wijzigen maar vervolgens aan de leiband van het COA loopt voor wat betreft de financiering en het bepalen van het ruimtelijk gebruik in onze Gemeente. Het financiële aspect dat het COA als argument gebruikt is nooit verhelderd. Het COA heeft ontegenzeggelijk een sterke positie en de financiën om zaken af te dwingen. Moeten we daaraan toegeven?

Wij roepen het College en de Raad op om ook bij de invulling van het ruimtelijk gebruik het voortouw te nemen en op te komen voor de belangen van de bewoners en tegelijkertijd voor de belangen van asielzoekers door hun humane omstandigheden te bieden. Draagvlak van de directe omgeving draagt daar aan bij.

Wat wij vragen

1. Zie erop toe dat het College zich houdt aan wetten en regels die er zijn om de burger te beschermen tegen een -machtige- overheid. Dat betekent onder andere:
 - a. tegemoetkomen aan WOO verzoeken binnen de wettelijke termijn en;
 - b. voldoen aan bewaartermijnen volgens de Archiefwet.Dit zijn minimeisen voor een Gemeente die wil werken aan vertrouwen.
2. Amandeer het raadsbesluit van 22-05-2023 en vraag om onderzoek van meerdere locaties van 50-100 plekken zodat ook opvang van (meer dan) 377 plekken mogelijk is. Naast de 2 beoogde locaties worden er nu geen andere locaties serieus onderzocht. Het College kan zich dan niet verschuilen achter het Raadsbesluit. Dat IJmuiden als kern daarbij tot op zekere hoogte wordt ontzien kunnen wij ons voorstellen maar volledig ontzien gaat wat ver. Als er een evenredige spreiding is over de overige kernen zal Santpoort-Zuid uiteraard zijn deel nemen.
3. Geef het College opdracht om met COA in gesprek te gaan voor het starten van pilots voor kleinschalige opvang in de Gemeente Velsen. Zo nemen we ook op dit punt het voortouw. Wij zijn bereid daar als Stichting een constructieve rol in te spelen
4. Maak een herstart met dit hele dossier en begin op een constructieve manier van voren af aan. De tegenslagen stapelen zich onophoudelijk op. De laatste is het dataverlies in dit gevoelige dossier dat onacceptabel is. Geef opdracht aan het College te stoppen met doelredeneringen en gelegenheidsargumenten. Verdergaan op deze manier zal de weerstand vergroten en daardoor kan de vlam in de pan slaan. Dat willen we voorkomen.

Tot slot

Na de uitzending in Nieuwsuur op 15 maart jl. hebben diverse Raadsfracties ons uitgenodigd voor een gesprek. We waarderen die constructieve houding en dat er gesprek mogelijk is over onze bevindingen en wat een mogelijke aanpak kan zijn.

Mochten er naar aanleiding van deze brief vragen zijn dan horen wij dat uiteraard graag.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Stichting Samen Santpoort-Zuid

Email: bestuur@samensantpoortzuid.nl

www.samensantpoortzuid.nl